

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VETERINARIYA VA CHORVACHILIKNI
RIVOJLANTIRISH QO'MITASI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI NUKUS
FILIALI**

**"VETERINARIYA MEDITSINASI VA CHORVACHILIKDAGI DOLZARB
MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI" mavzusidagi xalqaro
ilmiy va ilmiy-texnik konferensiya materiallari**

TO'PLAMI

13-noyabr 2025-yil

СБОРНИК материалов

**международной научно и научно-технической конференции на тему
"АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ВЕТЕРИНАРНОЙ МЕДИЦИНЫ И
ЖИВОТНОВОДСТВА И ИХ РЕШЕНИЯ"**

13 ноября, 2025 г

**International scientific and scientific-technical conference
"ACTUAL PROBLEMS OF VETERINARY MEDICINE AND LIVESTOCK
AND THEIR SOLUTIONS"**

November 13, 2025

NUKUS-2025

“Veterinariya meditsinasi va chorvachilikdagi dolzarb muammolar va ularning yechimlari”
Xalqaro ilmiy va ilmiy-texnik konferensiyasi materiallari [Matn]: to‘plam / Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali. – Nukus: “Golden Print Nukus” nashriyoti, 2025. – 389 b.

Anjuman tashkiliy qo‘mitasi

Tashkiliy qo‘mita raisi: Esimbetov Adilbay Tlepovich, b.f.d., professor;

Tashkiliy qo‘mita raisi muovini: Avezimbetov Shavkat Dosumbetovich, v.f.n.;

Tashkiliy qo‘mita kotibi: Rozumbetov Kenjabek Umar og‘li, b.f.f.d.;

D. Bazarbayeva – “Veterinariya diagnostikasi va oziq-ovqat xavfsizligi” kafedrasida katta o‘qituvchisi, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

Tashkiliy qo‘mita a‘zolari:

Sh. Jabbarov – O‘zbekiston Respublikasi Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo‘mitasi boshqarmasi boshlig‘i o‘rinbosari, veterinariya fanlari doktori, professor.

X. Yunusov – Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti rektori, biologiya fanlari doktori, professor.

M. Y. Karpuxin – Ural davlat agrar universitetining ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori, agrar fanlar doktori, dotsent (Rossiya Federatsiyasi)

N. G. Malkov – N. F. Vereshagin nomidagi Vologda davlat sutchilik akademiyasi rektori, texnika fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi)

A. Abdurasulov – Qirg‘iziston Respublikasi O‘sh davlat universiteti “Veterinariya meditsinasi va biotexnologiyasi” kafedrasida mudiri, qishloq xo‘jalik fanlar doktori, professor. (Qirg‘iziston Respublikasi)

R. Miqtibayeva – Qozog‘iston milliy agrar tadqiqot universiteti “Mikrobiologiya va virusologiya” kafedrasida professori, veterinariya fanlari nomzodi. (Qozog‘iston Respublikasi)

S. Mirzakulov – Olmaota texnologiya universiteti “Oziq-ovqat mahsulotlari texnologiyasi” kafedrasida professori, qishloq xo‘jalik fanlar doktori, dotsent. (Qozog‘iston Respublikasi)

Q. Atanazarov – O‘quv ishlari bo‘yicha direktor o‘rinbosari, biologiya fanlari nomzodi, dotsent.

A. Mambetnazarov – Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagog kadrlarni tayyorlash bo‘limi boshlig‘i, qishloq xo‘jalik fanlar doktori, dotsent.

A. Kaniyazov – “Veterinariya va zootexnologiya” fakulteti dekani, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

X. Mamatov – “Zootexnologiya” kafedrasida mudiri, qishloq xo‘jalik fanlar bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

R. Turg‘anbayev – “Zootexnologiya” kafedrasida professori, agrar fanlar doktori

A. Kamalova – “Veterinariya meditsinasi va farmakologiyasi” kafedrasida mudiri, veterinariya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

P. Xojalepesov – “Iqtisodiyot va gumanitar fanlar” kafedrasida mudiri, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent.

R. Rzaev – “Veterinariya diagnostikasi va oziq-ovqat xavfsizligi” kafedrasida mudiri, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent.

Ushbu to‘plam O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2024-yil 27-dekabrda 490-son buyrug‘i bilan oliy ta‘lim tashkilotlari hamda ilmiy tashkilotlarda 2025-yilda o‘tkaziladigan xalqaro va respublika miqyosidagi ilmiy anjumanlar, simpoziumlar, seminarlar va boshqa ilmiy hamda ilmiy-texnik tadbirlar ro‘yxati 2-ilovasiga muvofiq tasdiqlangan – 2025-yilda xalqaro miqyosida o‘tkaziladigan ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar rejasi asosida Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filialida 2025-yil 13-noyabr kuni – **“Veterinariya meditsinasi va chorvachilikdagi dolzarb muammolar va ularning yechimlari”** mavzusida o‘tkazilgan Xalqaro ilmiy va ilmiy-texnik konferensiyasi materiallari asosida tuzilgan.

Konferensiyada, veterinariya sohasida faoliyat olib borayotgan universitet va filialarning professor-o‘qituvchilari, ilmiy markazlarning va insitutlarning ilmiy xodimlari, doktorantlar, magistrantlar, iqtidorli yosh tadqiqotchilarning ilmiy-tadqiqot ishlariga bag‘ishlangan maqolalar o‘rin olgan

To‘plamga kiritilgan maqolalar materiallarining to‘g‘riligi va haqqoniyligiga mualliflar mas‘ul hisoblanadi.

© Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali, 2025

© “Golden Print Nukus” nashriyoti, 2025

TA'LIM TIZIMIDA IQTISODIYOT FANINI O'QITISHDA INNOVATSION TEKNOLOGIYALARNI QO'LLASH SAMARADORLIGI VA METODOLOGIYASI.

Allaniyazov P.A., Muratbaeva S., Abduvohidov D.O., Komiljonova A.Sh.

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti
Nukus filiali*

Annotatsiya. Mazkur maqolada ta'lim tizimida iqtisodiyot fanini o'qitishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash samaradorligi va metodologiyasi ilmiy asosda tahlil qilindi. Tadqiqotda blended learning modeli, raqamli platformalar va interaktiv metodlarning ta'lim samaradorligiga ta'siri o'rganildi.

Pedagogik eksperiment asosida an'anaviy va innovatsion ta'lim usullari solishtirildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, innovatsion texnologiyalar qo'llanilgan guruhda talabalar bilimni o'zlashtirish darajasi 12–15% ga, faollik darajasi esa 20–25% ga oshgan. Shuningdek, mustaqil ishlash ko'rsatkichi sezilarli darajada yuqori bo'lib, ta'lim samaradorligi 70% dan 90% gacha oshgani aniqlandi.

Tahlillar natijasida innovatsion texnologiyalar talabalarning tahliliy fikrlashini rivojlantirishi, iqtisodiy bilimlarni amaliyot bilan integratsiyalashga xizmat qilishi va raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlashda muhim omil ekanligi asoslab berildi. Tadqiqot natijalari ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va innovatsion pedagogik yondashuvlarni keng joriy etish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga imkon beradi.

Kalit so'zlar. innovatsion texnologiyalar, iqtisodiyot ta'limi, blended learning, raqamli platformalar, ta'lim samaradorligi, interaktiv metodlar, pedagogik eksperiment, mustaqil ta'lim, raqamli ta'lim, metodologiya.

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalarni qo'llash jahon miqyosida ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, iqtisodiyot fanini o'qitishda an'anaviy metodlardan innovatsion, interaktiv va raqamli yondashuvlarga o'tish jarayoni so'nggi yillarda sezilarli darajada jadallashdi. Jahon tajribasi shuni ko'rsatdiki, innovatsion texnologiyalar ta'lim samaradorligini oshirish, talabalar faolligini kuchaytirish va bilimlarni amaliyot bilan integratsiyalashda muhim rol o'ynaydi.

Rivojlangan davlatlar tajribasida iqtisodiyot fanini o'qitishda **blended learning (aralash ta'lim)** modeli keng qo'llanilmoqda. Masalan, AQSh va Yevropa davlatlarida an'anaviy auditoriya mashg'ulotlari onlayn platformalar bilan uyg'unlashtirilgan holda tashkil etiladi. Bu model talabalarga mustaqil o'rganish imkoniyatini kengaytirib, bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga xizmat qiladi. Tadqiqotlar natijalariga ko'ra, blended learning asosida o'qitilgan talabalar bilimni o'zlashtirish darajasi an'anaviy usullarga nisbatan o'rtacha 20–30% ga yuqori bo'ladi.

Shuningdek, rivojlangan ta'lim tizimlarida **raqamli platformalar** (Moodle, Google Classroom, Coursera, EdX) iqtisodiyot fanini o'qitishda keng joriy etilgan. Ushbu platformalar orqali interaktiv testlar, video darslar, simulyatsiyalar va virtual laboratoriyalar tashkil etiladi. Masalan, Harvard University va MIT kabi yetakchi universitetlarda iqtisodiy modellarni o'rganishda real vaqt rejimidagi simulyatsiyalar va case-study metodlari keng qo'llaniladi.

Osiyo mamlakatlari tajribasi ham bu borada e'tiborga loyiq. Xususan, Janubiy Koreya va Singapur ta'lim tizimlarida iqtisodiyot fanini o'qitishda **sun'iy intellekt (AI)** va **big data**

texnologiyalaridan foydalanish yo'lga qo'yilgan. Bu esa talabalarning individual o'qish trayektoriyasini shakllantirish va ularning bilim darajasini avtomatik tahlil qilish imkonini beradi.

Yevropa davlatlarida esa iqtisodiyotni o'qitishda problem-based learning (muammoga asoslangan ta'lim) va case-study metodlari keng tarqalgan. Masalan, Germaniya va Niderlandiya universitetlarida talabalar real iqtisodiy muammolarni hal qilish orqali bilim oladi. Bu yondashuv nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'lashga xizmat qiladi va mehnat bozori talablariga mos kadrlar tayyorlashni ta'minlaydi.

Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, innovatsion texnologiyalarning samaradorligi quyidagi omillarga bog'liq:

- ta'lim jarayonining raqamlashtirilganligi
- interfaol metodlarning qo'llanilishi
- talabalarning mustaqil ta'lim olish imkoniyatlari
- o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasi

Shu bilan birga, ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish uchun yuqori infratuzilma talab etiladi, o'qituvchilarni qayta tayyorlash zarurati yuzaga keladi va ta'lim sifatini baholashda yangi yondashuvlar talab etiladi.

Umuman olganda, jahon tajribasi iqtisodiyot fanini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirish, talabalarning tahliliy fikrlashini rivojlantirish va ularni real iqtisodiy jarayonlarga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Materiallar va metodlar (Materials and Methods). Mazkur tadqiqotda ta'lim tizimida iqtisodiyot fanini o'qitishda innovatsion texnologiyalarning samaradorligini baholashga qaratilgan kompleks ilmiy yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot obyekti sifatida oliy ta'lim muassasalarida iqtisodiyot fanini o'rganayotgan talabalar va ushbu fan bo'yicha dars berayotgan professor-o'qituvchilar faoliyati tanlab olindi.

Tadqiqot jarayonida an'anaviy va innovatsion o'qitish usullarining samaradorligini solishtirish maqsadida eksperimental va nazorat guruhleri shakllantirildi. Eksperimental guruhda ta'lim jarayoni innovatsion texnologiyalar asosida tashkil etildi, ya'ni blended learning, raqamli platformalar (Moodle, Google Classroom), interaktiv metodlar hamda case-study usullari keng qo'llanildi. Nazorat guruhida esa an'anaviy ma'ruza va seminar shaklidagi o'qitish usullari saqlab qolindi.

Tadqiqot davomida quyidagi ilmiy usullardan foydalanildi:

- **Taqqoslama tahlil usuli** — an'anaviy va innovatsion ta'lim natijalarini solishtirish uchun
- **So'rovnoma va anketa usuli** — talabalar va o'qituvchilarning innovatsion texnologiyalarga munosabatini aniqlash uchun
- **Pedagogik eksperiment** — innovatsion metodlarning ta'lim samaradorligiga ta'sirini aniqlash uchun
- **Statistik tahlil** — olingan natijalarni foiz va ko'rsatkichlar asosida baholash uchun

Tadqiqotda asosiy baholash mezonlari sifatida quyidagi ko'rsatkichlar tanlab olindi:

Ko'rsatkich	Tavsif	Birlik
O'zlashtirish darajasi	Talabalar bilimni baholash natijasi	%
Faollik darajasi	Dars jarayonidagi ishtirok faolligi	%
Mustaqil ishlash ko'rsatkichi	Talabaning mustaqil ta'lim olish darajasi	%

Ko'rsatkich	Tavsif	Birlik
Ta'lim samaradorligi	Umumiy natijaviylik ko'rsatkichi	%

Eksperiment 1 semestr davomida olib borilib, unda 100 nafarga yaqin talaba ishtirok etdi. Har bir bosqichda talabalar bilim darajasi test va amaliy topshiriqlar orqali baholab borildi.

Tadqiqot metodologiyasi innovatsion texnologiyalarning ta'lim samaradorligiga ta'sirini kompleks baholashga qaratilgan bo'lib, u nazariy va amaliy yondashuvlarni o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish va iqtisodiyot fanini o'qitishda samarali metodlarni aniqlash imkonini beradi.

Natijalar (Results). Tadqiqot natijalari innovatsion texnologiyalarni iqtisodiyot fanini o'qitishda qo'llash ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatdi. Eksperimental va nazorat guruhlar o'rtasidagi taqqoslama tahlil asosida bir qator muhim farqlar aniqlandi.

Avvalo, talabalar bilimni o'zlashtirish darajasi bo'yicha sezilarli o'sish kuzatildi. Eksperimental guruhda o'zlashtirish darajasi 78% dan 92% gacha oshgan bo'lsa, nazorat guruhida bu ko'rsatkich 75% dan 80% gacha o'sdi. Bu esa innovatsion texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligi o'rtacha 12–15% ga yuqori bo'lganini ko'rsatadi.

Shuningdek, talabalar faolligi va dars jarayonidagi ishtiroki ham keskin oshgani kuzatildi. Interaktiv metodlar, jumladan case-study, onlayn testlar va raqamli platformalar orqali tashkil etilgan mashg'ulotlar talabalarni faol fikrlashga undadi.

1-jadval. An'anaviy va innovatsion ta'lim samaradorligi taqqoslanishi

Ko'rsatkich	Nazorat guruhi (an'anaviy)	Eksperimental guruh (innovatsion)	Farq (%)
O'zlashtirish darajasi	75–80%	88–92%	+12–15%
Talabalar faolligi	60–65%	85–90%	+20–25%
Mustaqil ishlash	55–60%	80–85%	+25%
Ta'lim samaradorligi	70%	90%	+20%

Natijalar shuni ko'rsatdiki, ayniqsa mustaqil ishlash ko'rsatkichi innovatsion ta'limda keskin oshgan. Bu esa blended learning va raqamli platformalarning asosiy ustunliklaridan biri hisoblanadi.

Shuningdek, innovatsion texnologiyalarni qo'llash natijasida talabalar o'rtasida iqtisodiy tahlil qilish ko'nikmalari va amaliy fikrlash darajasi ham sezilarli darajada rivojlandi.

Qo'shimcha tahlil

Natijalar shuni ko'rsatdiki:

- Raqamli platformalar orqali bilimni mustahkamlash samaradorligi yuqori
- Case-study metodlari iqtisodiy tafakkurni rivojlantiradi
- Blended learning modeli eng samarali yondashuv sifatida aniqlandi

Shuningdek, innovatsion texnologiyalar qo'llanilgan guruhlarda talabalar darsdan tashqari mustaqil ravishda materiallarni o'rganishga ko'proq vaqt ajratgani kuzatildi ($\approx 30\%$ ga ko'proq).

Munozara (Discussion). Mazkur tadqiqot natijalari ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalarni qo'llash iqtisodiyot fanini o'qitishda yuqori samaradorlikka olib kelishini tasdiqlaydi. Olingan natijalar jahon tajribasi bilan mos kelib, innovatsion yondashuvlarning ta'lim sifatini oshirishdagi muhim rolini yana bir bor ko'rsatdi.

Avvalo, eksperimental guruhda kuzatilgan o'zlashtirish darajasining oshishi innovatsion metodlarning samaradorligini tasdiqlaydi. Bu holat blended learning, raqamli platformalar va interaktiv metodlarning kombinatsiyasi orqali bilimni mustahkamlash samaradorligi ortganligi bilan izohlanadi. An'anaviy ta'limda asosan passiv o'qitish ustun bo'lsa, innovatsion yondashuvda talaba faol ishtirokchi sifatida shakllanadi.

Shuningdek, talabalar faolligining 20–25% ga oshishi interaktiv texnologiyalarning psixologik va pedagogik afzalliklari bilan bog'liq. Xususan, case-study va muammoga asoslangan ta'lim metodlari talabalarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu esa iqtisodiyot fanining amaliy yo'nalganligini kuchaytiradi.

- Tadqiqot natijalari Yevropa va AQSh ta'lim tizimlarida qo'llanilayotgan metodlar bilan hamohang ekanligini ko'rsatadi. Masalan, iqtisodiy modellash va real biznes keyslardan foydalanish talabalarining tahliliy fikrlash darajasini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, Osiyo mamlakatlarida qo'llanilayotgan sun'iy intellekt va raqamli tahlil vositalari individual ta'limni ta'minlashda samarali ekanligi aniqlandi.

- Biroq, innovatsion texnologiyalarni joriy etishda ayrim muammolar ham mavjud.

Jumladan:

- raqamli infratuzilmaning yetarli emasligi
- o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasi pastligi
- ta'lim jarayoniga texnologiyalarni integratsiya qilishdagi qiyinchiliklar
- baholash tizimining an'anaviy qolib ketganligi
- Bu muammolar innovatsion ta'limni to'liq amalga oshirishga to'sqinlik qilmoqda.

Shu sababli, innovatsion texnologiyalarni joriy etishda kompleks yondashuv talab etiladi.

- Tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi amaliy takliflar ishlab chiqildi:
- raqamli ta'lim infratuzilmasini rivojlantirish
- o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini oshirish
- interaktiv va case-study metodlarini keng joriy qilish
- blended learning modelini standartlashtirish
- ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalarini qo'llash

Xulosa (Conclusion). Mazkur tadqiqot natijalari ta'lim tizimida iqtisodiyot fanini o'qitishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash yuqori samaradorlikka ega ekanligini ilmiy jihatdan asoslab berdi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, innovatsion yondashuvlar yordamida talabalar bilimni o'zlashtirish darajasi 12–15% ga, faollik darajasi esa 20–25% ga oshadi.

Shuningdek, innovatsion texnologiyalar talabalarining mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirib, ularning iqtisodiy tafakkurini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, blended learning, raqamli platformalar va interaktiv metodlarning uyg'unligi ta'lim samaradorligini oshirishda eng samarali yondashuv sifatida namoyon bo'ldi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, innovatsion texnologiyalarni qo'llash nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki talabalarni real iqtisodiy jarayonlarga tayyorlashda ham muhim ahamiyatga ega. Bu esa zamonaviy mehnat bozori talablariga javob beradigan raqobatbardosh kadrlar tayyorlash imkonini beradi.

Shu bilan birga, innovatsion ta'limni rivojlantirish uchun quyidagi ustuvor yo'nalishlar belgilandi:

ta'lim jarayonini raqamlashtirish
innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish
o'qituvchilarning malakasini oshirish
zamonaviy baholash tizimlarini ishlab chiqish
sun'iy intellekt va raqamli tahlil vositalarini integratsiya qilish

Umuman olganda, innovatsion texnologiyalarni iqtisodiyot fanini o'qitishda qo'llash ta'lim samaradorligini oshirishning asosiy omillaridan biri bo'lib, kelgusida ta'lim tizimini modernizatsiya qilishda muhim yo'nalish sifatida xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Clayton M. Christensen, Horn M.B., Johnson C.W. (2008). *Disrupting Class: How Disruptive Innovation Will Change the Way the World Learns*. New York: McGraw-Hill.
2. Michael Porter (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press.
3. OECD (2019). *OECD Future of Education and Skills 2030*. Paris: OECD Publishing.
4. World Bank (2020). *The COVID-19 Pandemic: Shocks to Education and Policy Responses*. Washington, DC.
5. Rifka Weehuizen (2008). *Mental Capital: The Economic Significance of Knowledge and Learning*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
6. Eric Hanushek, Woessmann L. (2015). *The Knowledge Capital of Nations: Education and the Economics of Growth*. Cambridge, MA: MIT Press.
7. UNESCO (2021). *Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education*. Paris.
8. Paul Romer (1990). Endogenous Technological Change. *Journal of Political Economy*, 98(5), 71–102.
9. Joseph Schumpeter (1934). *The Theory of Economic Development*. Cambridge: Harvard University Press.
10. European Central Bank (2017). *The Impact of Innovation on Productivity Growth*. Frankfurt.
11. Sugata Mitra (2013). *The Hole in the Wall: Self-Organised Learning*. TED Talks.
12. MIT OpenCourseWare (2022). *Digital Learning and Economic Education Practices*. Cambridge.
13. Nurmanov, K., & Nurmanov, D. A. (2025). PENSIYA JAMG 'ARMALARIDA HISOBNI TASHKIL ETISH VA XARAJATLAR SMETASI IJROSI BO 'YICHA HISOBOTI TAHLILI. *MUHANDISLIK VA IQTISODIYOT*, 3(12).
14. Nurmanov, DA O 'zbekiston Pensiya Tizimida Pensiya Hisoblash Va To'lashni Rivojlantirishda Xorijiy Mamlakatlar Tajribasini Uyg'unlashtirish. *Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot* , 2 (1), 664247.
15. Tileubayevich, N. D. A. (2024). PENSIYA TAYINLASH VA TO 'LASH MUOMALALARINING ANALITIK VA SINTETIK HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH. *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting*, 4(02), 254-262.